

Az első magyar nyelvű újság győri emlékei

Kétszáz éve, 1780. január 1-én jelent meg Pozsonyban az első magyar nyelvű újság. A nevezetes évfordulóról *Vörösmarty Géza* emlékezett meg a *Honismeret* ezévi 1. számában, összefoglalva a lappal kapcsolatos pozsonyi adatokat. A Magyar Hírmondó első számát és további évfolyamait Győrött a Megyei Könyvtár őrzi, s itt született, itt is van eltemetve a lap megalapítója és első szerkesztője: *Rát Mátyás*. A magyar újságírás kétévszázados fordulója megérdemli, hogy róla szóló megemlékezést győri emlékekkel is kiegészítsük.

Rát Mátyás Győrött született 1749. április 13-án, egy mészáros mester gyermekeként. A tehetséges fiú evangélikus iskolába járt, majd Göttingában lett teológus. 1799-ben került Pozsonyba lelkésznek, s itt fogott össze *Patzko Ferenc* nyomdással egy magyar nyelvű újság alapítására. Ahogy magáról írja, már külföldi tanulmányai idején bántotta a magyar nyelv elmaradottsága, s az idegen nyelvű lapok nem mindig tárgyilagos beállítottsága. Ezért határozta el egy magyar nyelvű újság megindítását.

Az első cikk verses bevezető, a király uralkodását dicsőíti, majd a „Haza Előjáróinak sok jót és víg híreket” óhajt. A továbbiakban sok Váltókat (előfizetőket), s nekik minden jót, tetszeni valót kíván. „A világnak mostani állapota” — rovat hazai és külföldi híreket közöl, a „Tisztváltozások” — rovat pedig a legfőbb kinevezésekről számol be. A „Tudománybéli dolgok” — rovatban szól a budai egyetemi választásokról és a megjelent német grammaticáról tudósít. Ezután egy adomával színesíti az olvasnivalót: „Tsak egy furtsa de való történetnek van még itt hele.” Végül Mentség — címszóval elnézést kér a hiányosságokért, s a szövegrészt egy epigrammával zárja le:

Mindennek kezdete
Lassú, s eredete
Jár nehézség fontjával.

(*Kuszák István*: Rát Mátyás. Győr, 1940)

Maga írta az egész újságot, a korrekciót és a szétküldést is egyedül végezte. Csaknem három évig szerkesztette a lapot, s a későbbi számokban bátran kiállt a bontakozó reformkor eszméi mellett.

A laptól azért vált meg, mert 1783-ban Győrbe hívták lelkésznek. Működését még egyszerű fatemplomban kezdte, de 1785. november 25-én már a ma is meglévő szép, tágas épületben tartotta az első magyar nyelvű istentiszteletet. Rát Mátyás harcos, munkás élete 1810. február 5-én ért véget. Hamvai a győri köztemetőben nyugszanak, s a város 1937-ben emlékművet állított tiszteletére a Rát Mátyás téren.

Kultúrtörténeti jelentőségét két idézettel szeretném jellemezni. *Kazinczy* írta róla: „Pázmány és Szenczi Molnár Albert kora óta egy hazafi sem tett többet a magyar nyelv és kultúra gyarapítására, mint Rát a Magyar Hírmondó által.” *Szekfű Gyula* pedig így emlékezik meg a Magyar Történet V. kötetének 20. oldalán: „Rát lapja nyitott ablak volt, melyen keresztül Nyugatnak változatos és már haladottabb életét szemlélhette a magyar.”

Dr. Timaffy László

